

УДК 378:37.011.3:316.61

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-8\(38\)-1146-1157](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-8(38)-1146-1157)

Григор'єва Тетяна Юріївна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри міжкультурної комунікації та іншомовної освіти, Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир, <https://orcid.org/0000-0003-3228-2033>

ФОНОВІ ЗНАННЯ У ФОРМУВАННІ ГЛИБОКОГО ЛІНГВІСТИЧНОГО СВІТОГЛЯДУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Анотація. У статті розглядається роль фонових знань у формуванні глибокого лінгвістичного світогляду майбутніх учителів англійської мови. Підкреслюється, що однією з ключових освітніх цілей занять з іноземної мови є розширення лінгвістичного кругозору здобувачів освіти шляхом оволодіння ними країнознавчими та міжкультурними знаннями, а також усвідомлення іншої системи понять і порівняння її з рідною. Формування лінгвістичного кругозору передбачає не лише засвоєння системи мови, що вивчається, а й набуття здатності самостійно вирішувати мовні завдання, плануючи пошук необхідної інформації. Зазначено, що у зарубіжних дослідженнях рідко використовується термін «лінгвістичний кругозір», натомість більш поширеним є поняття «компетентність», яке трактується як поєднання знань, умінь, навичок та індивідуальних характеристик, необхідних для ефективної діяльності у певному контексті.

У роботі обґрунтовано, що «лінгвістичний кругозір» є ширшим поняттям, ніж «лінгвістична компетентність», оскільки включає не лише граматичні, лексичні та орфографічні знання, але й готовність до іншомовного спілкування та ефективного розв'язання комунікативних завдань.

Також наголошено на важливості лінгвосоціокультурної компетентності, що охоплює соціолінгвістичні, соціокультурні та соціальні аспекти мовної діяльності. Авторами визначено етапи формування лінгвістичного кругозору майбутніх учителів англійської мови за допомогою фонових знаь, зазначеної попередньо: презентаційно-пізнавальний, тренувально-практичний, креативно-пізнавальний. Отримані результати підкреслюють необхідність цілеспрямованого розвитку фонових знань як основи для поглибленого розуміння мови та культури, що вивчається, у підготовці майбутніх педагогів.

Ключові слова: лінгвістичний кругозір, фонові знання, лексична компетентність, майбутні вчителі англійської мови.

Grygorieva Tetiana Yuriyivna PhD in Pedagogics, Associate Professor, Associate Professor of Department of Cross-Cultural Communication and Applied Linguistics of Zhytomyr Ivan Franko State University, Zhytomyr, <https://orcid.org/0000-0003-3228-2033>

BACKGROUND KNOWLEDGE IN FORMING A DEEP LINGUISTIC WORLDVIEW OF FUTURE ENGLISH LANGUAGE TEACHERS

Abstract. The article examines the role of background knowledge in shaping a deep linguistic worldview of future English language teachers. It emphasizes that one of the key educational objectives of foreign language classes is to expand students' linguistic outlook by acquiring country-specific and intercultural knowledge, as well as by understanding another conceptual system and comparing it with their native one. The formation of a linguistic outlook involves not only mastering the system of the studied language but also developing the ability to independently solve language-related tasks by planning the search for the necessary information. It is noted that in foreign research, the term "linguistic outlook" is rarely used; instead, the more common concept is "competence," understood as a combination of knowledge, skills, abilities, and personal attributes necessary for effective performance in a specific context. The study substantiates that "linguistic outlook" is a broader concept than "linguistic competence" as it includes not only grammatical, lexical, and orthographic knowledge but also readiness for foreign language communication and effective resolution of communicative tasks. The importance of linguistic and sociocultural competence, which encompasses sociolinguistic, sociocultural, and social aspects of language activity, is also highlighted. The authors define the stages of forming the linguistic outlook of future English language teachers through background knowledge as follows: presentation-cognitive, training-practical, and creative-cognitive. The results underline the necessity of purposeful development of background knowledge as the foundation for a deeper understanding of the studied language and culture in the training of future educators.

Keywords: linguistic outlook, background knowledge, lexical competence, future English language teachers.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Відповідно до статті 8 Закону України «Про застосування англійської мови в Україні», держава створює умови для вивчення та підвищення рівня володіння англійською

мовою громадянами шляхом: 1) впровадження англійської мови в освітній процес для дітей дошкільного віку у закладах дошкільної освіти; 2) обов'язкового вивчення англійської мови в закладах загальної середньої освіти, вищої освіти [1]. Зазначене актуалізує проблему якісного покращення рівня професійно-методичної підготовки майбутніх учителів англійської мови у вищих навчальних закладах (ВНЗ) держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемою розширення лінгвістичного кругозору через набуття здобувачами освіти країнознавчих та міжкультурних знань займалися багато вітчизняних і зарубіжних дослідників, зокрема О. Б. Бігич, В. Д. Борщовецька, О. Ю. Гальченко та інші. Питання, пов'язані з компетентностями, що входять до складу лінгвістичного кругозору, розглянуті у працях Н.В.Божко, М. Н. Камалової, Г. В. Кицака, І. В. Повора. Різні підходи до класифікації фонових знань та визначення їх значення у процесі вивчення іноземної мови подані у дослідженнях С. Канієла, О. Д. Медведєвої, О. Четверікової та інших авторів. Функціональний підхід до вдосконалення лексичного аспекту лінгвістичного кругозору розробляли як вітчизняні, так і зарубіжні методисти, зокрема Н. В. Єрмоленко, М. Льюїс, С. Ю. Ніколаєва, А.Т.Рамірез. Серед проаналізованих праць українських дослідників питання використання фонових знань на уроках іноземної мови окремо розкрито лише у дослідженні О. Осадчої.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Попри активне вивчення проблеми, на сьогодні не існує єдиного визначення поняття *фонових знань*. У зарубіжній науковій традиції до них зазвичай відносять усі можливі відомості про навколишній світ, тоді як вітчизняні дослідники акцентують увагу на їхній ролі як засобів словесного вираження культурних феноменів. При цьому, застосування фонових знань для удосконалення лінгвістичного кругозору учнів недостатньо досліджено вітчизняними методистами.

Мета статті – визначення практичних шляхів формування глибокого лінгвістичного кругозору майбутніх учителів англійської мови на основі фонових знань, які дозволять їм методично-коректно формувати основи лексичної компетентності у своїх учнів під час організації освітньої діяльності з навчання англійської мови.

Виклад основного матеріалу. У динамічному та взаємопов'язаному світі, що стрімко змінюється, вміння ефективно спілкуватися, долаючи мовні й культурні бар'єри, набуває особливого значення.

Чим тісніше переплітаються суспільства, тим більшу перевагу мають люди з широким лінгвістичним кругозором у навчанні, професійній діяльності та особистому житті.

Мова — це не лише засіб передавання інформації; вона визначає наше бачення світу, впливає на спосіб взаємодії з іншими та є основою культурної ідентичності. Саме завдяки мові люди пізнають довкілля, формують думки й емоції та встановлюють зв'язки між собою. Тому розвиток різнобічного лінгвістичного кругозору є ключем до того, щоб учні могли впевнено діяти в багатокультурному середовищі, розвивати емпатію й брати участь у змістовних діалогах.

У вищій школі традиційно зосереджуються на базових мовних складниках — словниковому запасі, граматиці та розумінні прочитаного. Проте зростає усвідомлення, що цього недостатньо для формування цілісного мовного світогляду. Важливу роль відіграють і фонові знання здобувача — його досвід, інтереси та знайомство з різними ідеями, які значною мірою визначають рівень мовної компетентності.

Дослідження підкреслює: використання індивідуального досвіду й знань здобувачів у процесі вивчення мови допомагає глибше зрозуміти й цінувати як саму мову, так і культуру. Опираючись на вже відомі факти й пережиті ситуації, викладач може вибудувати змістовні зв'язки між навчальним матеріалом і реальним життям, заохочуючи здобувачів до активної участі й мовного зростання.

У добу цифрових технологій і надлишку інформації здобувачі мають унікальний доступ до величезного масиву ресурсів, що сприяють мовному розвитку.

Використання мультимедіа, автентичних матеріалів та онлайн-платформ відкриває їм різноманіття мовних стилів, культурних особливостей і сучасних соціальних тем, поглиблюючи та розширюючи їхній лінгвістичний кругозір.

Освітня мета занять з іноземної мови полягає у розширенні лінгвістичного кругозору шляхом формування у здобувачів освіти країнознавчих та міжкультурних знань. Усвідомлення іншої системи понять та їх зіставлення з рідною мовою є одним із ключових завдань, які має вирішувати вчитель у процесі навчання [4, с. 98].

У сучасній методиці викладання мов формування лінгвістичного кругозору передбачає: сприйняття системи мови, що вивчається; засвоєння лінгвістичних знань; розуміння сутності мовних фактів.

Це необхідно для розвитку готовності самостійно розв'язувати мовні проблеми, планувати пошук та використання потрібної інформації [5, с. 167-170]. Варто зауважити, що зарубіжні дослідники рідше використовують термін «лінгвістичний кругозір» (*linguistic outlook*), надаючи перевагу поняттю «компетентність», яке визначають як поєднання знань, умінь, навичок та особистісних якостей, що дозволяють діяти у певному контексті.

Згідно з тлумачним словником, «кругозір» – це «обсяг, широта уявлень, знань, інтересів» [3]. У межах цього дослідження вважається, що поняття «лінгвістичний кругозір» охоплює й «лінгвістичну компетентність». Лінгвістична компетентність у широкому розумінні – це не лише граматичні, лексичні чи орфографічні знання, уміння та навички, а й здатність і готовність до іншомовного спілкування, уміння ефективно розв'язувати комунікативні завдання [2, с. 31].

Водночас лінгвістичний кругозір не обмежується лінгвістичною компетентністю, а включає також і лінгвосоціокультурну компетентність, яка складається з: соціолінгвістичної; соціокультурної; соціальної складових.

Отже, лінгвістичний кругозір передбачає знання про мову як суспільне явище і знакову систему, про влаштування мови та її функціонування. Він є результатом осмислення мовного досвіду здобувачами, включає знання основ науки про рідну мову, передбачає засвоєння комплексу лінгвістичних понять. Також рівень розвитку лінгвістичного кругозору уможливорює формування уявлень про те, як влаштована іноземна мова, що і як у ній змінюється, які аспекти є найгострішими, засвоєння тих відомостей про роль мови у житті людини та суспільства, у яких виховується постійний стійкий інтерес до предмета. Розширення лінгвістичного кругозору шляхом застосування фонових знань буде переважно пов'язано саме з лексичною компетентністю, адже засвоєння відповідних лексичних одиниць забезпечує успішність комунікації мовою, що вивчається, коректність висловлювань та їхнє сприйняття. Саме лексичні одиниці повною мірою відображають особливості культури носіїв мови та середовища їхнього походження та проживання.

Фонові знання стосуються знань, які включають попередні знання здобувачів, досвід, переконання та ставлення. Під час навчання мови фонові знання відіграють вирішальну роль у формуванні навчального процесу та впливають на здатність здобувачів розуміти, обробляти і запам'ятовувати нову інформацію. Ці знання є особливо важливими у викладанні мови, оскільки мова не вивчається ізольовано. Мова є інструментом спілкування, а значення мови тісно пов'язане з контекстом, у якому вона використовується. Таким чином, здобувачі повинні мати чітке розуміння культурного, соціального та історичного контексту, в якому використовується мова, щоб повністю зрозуміти значення мови.

Слід зазначити, що словниковий запас для засвоєння здобувачами має визначені лексичні зв'язки, такі як синоніми, антоніми, словосполучення, когнати/помилкові когнати, фрагменти (chunks), ідіоми тощо.

Ми вважаємо, що головним фактором удосконалення лінгвістичного кругозору здобувачів є фактор пізнання лексичних зв'язків у вивченні англійської мови.

Фактор пізнання полягає у фокусуванні уваги здобувачів на: умінні розпізнавати морфологічну будову слів; умінні утворювати похідні слова; умінні встановлювати синонімічний ряд та фальшиву синонімію (false cognate); засвоєнні лексичних одиниць з протилежними значеннями; оволодінні фразеологізмами, сталими виразами, фразовими дієсловами, ідіомами країнознавчої тематики.

Таким чином, ми вважаємо, що здобувачі, виконуючи різні вправи на удосконалення лексичного аспекту, будуть здатні застосовувати фонові знання про історичний розвиток країн, про побут, традиції та свята різних культур англійськомовних країн, про характерні особливості у поведінці та мисленні носіїв мови, що вивчається, а також лінгвістичні та загальнолюдські знання.

Беручи до уваги основні етапи формування лексичної компетентності, нами було розроблено три ключові етапи удосконалення лінгвістичного кругозору майбутніх вчителів англійської мови з відповідними до них видами вправ.

Представимо їх у вигляді таблиці 1:

Таблиця 1

Етапи удосконалення лінгвістичного кругозору

№	Назва етапу	Мета етапу	Види вправ
1	Презентаційно-пізнавальний	Впровадження нових лексичних одиниць	Рецептивні, рецептивно-репродуктивні
2	Тренувально-практичний	Закріплення засвоєння контексту, в якому вживання цих лексичних одиниць є доцільним	Репродуктивні, репродуктивно-продуктивні
3	Креативно-пізнавальний	Розвиток творчого потенціалу здобувачів для використання лексичних одиниць у власних висловлюваннях	Продуктивні

Наведемо приклади різних видів вправ у відповідності до кожного етапу удосконалення лінгвістичного кругозору з урахуванням фонових знань здобувачів.

Вправи презентаційно-пізнавального етапу

Вправа 1 – спрямована на формування вмінь здогадуватися значення фразових дієслів з контексту.

Тема: Shopping

Матеріал: відео “This is why you hate queue jumpers”.

Фонові знання: про специфічні особливості поведінки та мислення іншомовного оточення.

Watch the video clip and circle the words you hear. Match them to the meaning A or B.

So why do we queue and why does it *wind* us *up/down* so much?

to irritate or annoy

to end, or to make an activity end

So for example if somebody *pushes in/off* at the head of a queue...

to rudely tell someone to go away

to rudely join a line of people who are waiting for something

U2 fans found that they were just as irritated by people *cutting in/on* behind them.

to stop or interrupt something

to join a queue without waiting in turn

Surprisingly only 10% of queue-jumpers were confronted and *thrown out/off* of the line.

to force someone to leave

to get rid of something you do not want any more

But then they will *take/bring away* the bad experience of five seconds in the queue.

to get a particular message or piece of information from something

to buy food in a restaurant and eat it somewhere else

He instructed his students to *fan out/over* across New York City

to move in different directions from a single point

to spread out over a wide area

There are definitely ways to *turn it to/on* your advantage as well.

to use or utilize something for your benefit

to start to do or use something bad, especially because you are unhappy

Keys: 1 – up, a; 2 – in, b; 3 – in, b; 4 – out, b; 5 – take, a; 6 – out, b; 7 – to,

a

Хід виконання: здобувачі знаходять приклади вживання відповідних лексичних одиниць в аудіофрагменті, після чого припускають їхнє значення згідно запропонованого контексту.

Вправа 2 – спрямована на перевірку розуміння значення нових колокацій

Тема: Eating out

Матеріал: текст «Tipping culture in the United States».

Фонові знання: про специфічні особливості поведінки та мислення іншомовного оточення.

Solve a quiz on a Wordwall platform by the link below:

<https://wordwall.net/uk/resource/56686404/tipping-culture-in-the-united-states>

Рис. 1. Інтерфейс онлайн-вправи

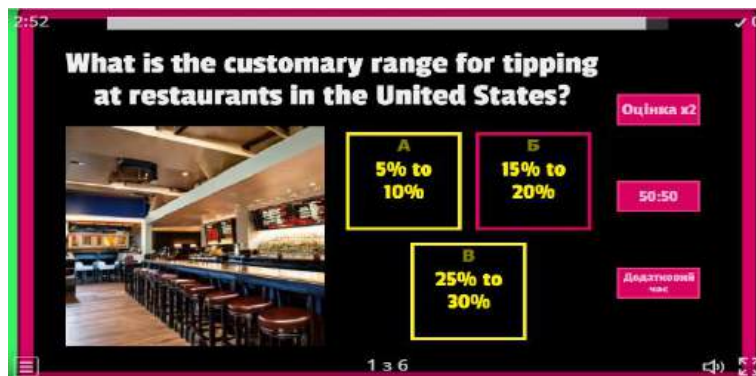

Рис. 2. Вибір варіанту відповіді

Рис. 3. Відповіді на запитання опитування

4		You receive excellent service at a coffee shop, and there is a tip jar on the counter. What should you do?	Leave a tip in the jar. ✓
5		You have dinner at a restaurant, and the bill comes to \$37. What is the appropriate amount to leave as a tip if you want to round up the bill to the nearest dollar?2.	\$3 ✓
6		You receive exceptional service at a hair salon, and the total bill is \$100. What is the appropriate amount to tip if you want to tip generously?	\$20 ✓

Рис. 4. Відповіді на запитання опитування

Хід виконання: здобувачі відповідають на запитання на основі інформації, поданої в тексті таким чином, що вони здогадуються про значення колокацій в контексті.

Вправи тренувально-практичного етапу

Вправа 1 – спрямована на формування вміння встановлювати синонімічний зв'язок

Тема: Shopping

Матеріал: відео “This is why you hate queue jumpers”.

Фонові знання: про специфічні особливості поведінки та мислення іншомовного оточення.

Read the sentences and replace the highlighted parts with appropriate vocabulary items from the video.

She always tries **to irritate me** by telling me lies.

The way he talks to me really **makes me angry quickly**.

It's not fair that **he doesn't wait** and gets served before everyone else.

Don't try **to avoid the line!** Wait your turn.

The robbers **split** around the shop, so that the guard couldn't catch them.

I want **him to leave** my living room.

Keys: 1-to wind me up, 2-gets to me, 3-pushes into queue, 4-to cut the line, 5-fanned out, 6 – to throw him out of...,

Хід виконання: здобувачі читають речення та замінюють виділені частинки на синонімічні лексичні одиниці.

Вправа 2 – спрямована на розуміння контексту, в якому вживаються колокації

Тема: Holidays in the United States

Матеріал: текст «Thanksgiving: A Celebration of Gratitude and Togetherness».

Фонові знання: про побут, традиції, свята певної культури.

Read the sentences and fill in the gaps. To do so, you have to use one of the collocations from the text.

It's important to (1) ... thanks for all the blessings in our lives.

On Thanksgiving, we (2) ... a big turkey dinner with all the fixings.

The Native Americans taught the settlers how (3) to ... crops and (4) ... for food.

The Thanksgiving meal is usually (5) ... mid-day and is a time for family to come together.

We always (6) ... spending time with our loved ones on Thanksgiving.

Thanksgiving is a time to (7) ... on all the things we're grateful for in our lives.

Many people like to (8) give ... on Thanksgiving by volunteering at local shelters or food banks.

Keys: 1 – give; 2 – have; 3 – grow; 4 – hunt; 5 – served; 6 – enjoy; 7 – reflect; 8 – back.

Хід виконання: здобувачі читають речення та знаходять відповідні за змістом колокації серед представлених у тексті.

Вправи креативно-пізнавального етапу

Вправа 1 – спрямована на застосування лексичних одиниць в комунікативній ситуації

Тема: Shopping

Матеріал: відео “This is why you hate queue jumpers”.

Фонові знання: про специфічні особливості поведінки та мислення іншомовного оточення.

Work in groups of three. Imagine a situation: a customer tries to cut the line at a busy coffee shop. Each of you is supposed to act as a customer, a cashier, or another person that waits in the same queue. Use the target vocabulary in your conversation.

Хід виконання: здобувачі ознайомлюються з комунікативною ситуацією та складають діалог на цю тему.

Вправа 2 – спрямована на використання попередніх знань здобувачі для порівняння традицій рідної культури та культури носіїв мови, що вивчається

Тема: Traditional Holidays

Матеріал: текст «Thanksgiving: A Celebration of Gratitude and Togetherness».

Suppose you visited a cultural holiday in Ukraine. Write a letter to your friend describing its celebration according to the photos of the venues given.

Рис. 5. Potato Pancakes Festival in Korosten

Рис. 6. Strawberry Festival in Vysoka Pich

Рис. 7. Fish Food Fest in Perlyavka

Хід виконання: здобувачі індивідуально описують деяку культурну традицію або свято свого регіону, пов'язані з певною стравою.

Передбачається, що здобувачі використовуватимуть лексичні одиниці з тексту, готуючи власну відповідь. Дотримання всіх вищезазначених етапів удосконалення лінгвістичного кругозору та використовуючи різні фонові знання здобувачів сприятиме гармонійному розвитку їх в цілому, їх обізнаності щодо багатства культури і мови країн, що вивчаються, та підвищення рівня володіння англійської мови.

Висновки. Враховуючи вищевикладене, можливо підсумувати, що однією з ключових ознак впевненого користування мовою є широкий кругозір та обізнаність з культурою, традиціями та реаліями суспільства носіїв цієї мови. Таким чином, пропонована послідовність завдань сприяє формуванню та закріпленню фонових знань здобувачів щодо розширення лінгвістичного кругозору, дозволяє сформувати професійно - методичні вміння майбутніх учителів англійської мови в аспектах планування, реалізації та інтеграції формування зазначеної компетентності під час організації освітньої діяльності з навчання англійської мови.

Перспективами подальших досліджень є розробка методичних рекомендацій для розширення лінгвістичного кругозору вчителів, які здійснюють освітню іншомовну діяльність у загальній середньої освіти.

Література:

1. Закон України «Про застосування англійської мови в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3760-20> (дата звернення 10.08.2025).
2. Конєва М. З. Лінгвістична компетентність як важливий складник іншомовної комунікації майбутніх учителів іноземної мови. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. 2020. №1. С. 28-32.
3. Кругозір. Академічний тлумачний словник української мови: в 11 томах. Т. 4. Київ: Наукова думка, 1973. С. 369. URL: <http://sum.in.ua/s/krughozir> (Дата звернення: 24.02.2023).
4. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних факультетів / Бігич О. Б. та ін.; за заг. ред.. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.
5. Kamalova M. N., Muhitdinova M. S. Linguodidactical aspect of training second language. Journal for Innovative Development in Pharmaceutical and Technical Science. 2021. №4. С. 167-170.

References:

1. Verkhovna Rada of Ukraine. (2023). Law of Ukraine “On the Use of the English Language in Ukraine”. Retrieved August 10, 2025, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3760-20>
2. Konieva, M. Z. (2020). Linguistic competence as an important component of foreign language communication of future foreign language teachers. Scientific Notes of V. I. Vernadsky Taurida National University. Series: Philology. Social Communications, (1), 28–32. [in Ukrainian].
3. Kruhizir [Worldview]. (1973). In Akademichnyi tлумachnyi slovnyk ukrainskoi movy [Academic Explanatory Dictionary of the Ukrainian Language] (Vol. 4, p. 369). Kyiv: Naukova dumka. Retrieved February 24, 2023, from <http://sum.in.ua/s/krughozir>
4. Bihych, O. B., et al. (2013). Methods of teaching foreign languages and cultures: Theory and practice (S. Yu. Nikolaieva, Ed.). Kyiv: Lenvit. in Ukrainian].
5. Kamalova, M. N., & Muhitdinova, M. S. (2021). Linguodidactical aspect of training second language. Journal for Innovative Development in Pharmaceutical and Technical Science, (4), 167–170.